

NUOSPRENDIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2012 m. birželio 29 d.
Vilnius

Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo teisėja Ainora Kornelija Macevičienė, sekretoriaujant Laurai Rimšaitėi, Alinai Bataitienei, Ligitai Kunigėlytei, dalyvaujant nukentėjusiajam- privačiam kaltintojui Vitui Tomkui, jo atstovams advokatams Kaziui Pėdnyčiai, Dianai Dūdienei kaltinamajam Dainiui Radzevičiui, kaltinamojo gynėjui - advokatui Kęstučiui Švirinui, viešame teisiamajame posėdyje išnagrinėjo baudžiamąją bylą, pagal privataus kaltinimo skundą, kurioje **Vitas Tomkus** kaltina **Dainių Radzevičių**, a. k. 37610250129, LR pilietį, gyvenantį M. Pretoriaus g. 5-19, Vilniuje, dirbančio Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininku, aukštojo išsilavinimo, neteistą, administracine tvarka baustą, nusikalstamos veikos, numatytos BK 154 straipsnio 2 dalyje padarymu.

Teismas, išnagrinęs bylą,

n u s t a t ė :

Vitas Tomkus kaltina Dainių Radzevičių tuo, kad 2011-06-06, 01.42 val. Dainius Radzevičius savo paties valdomame interneto tinklapyje <http://dainius.org.>, paskelbė straipsnį „Wikileaks: Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“, ir 2011-06-09 interneto tinklapyje <http://www.gzi.lt/gzi.php?strid=4979&id=8922> paskelbė identiško turinio straipsnį „Wikileaks: „Respublika“ pardavė žurnalistiką“, kuriais per visuomenės informavimo priemones apie V. Tomkų paskleidė tikrovės neatitinkančią, jį niekinančią, žeminančią ir pasitikėjimą V. Tomkumi pakertančią informaciją: „Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“; „<...> parduota buvo ne tik žurnalistika ir jos etika, bet tokiu būdu buvo parduota ir Lietuva bei joje sukurta demokratiška žiniasklaidos sistema. O pardavė konkretūs leidėjai. Ir jų pavardės minimos atvirai“; „<...> nežinau, kaip turi jaustis ten dirbantys žurnalistai. Sunku jiems, tikriausiai. Ir gėda turėtų būti“; „<...> pagaliau viešai ir negrįžtamai sutrupinamas didžiųjų laikraščių leidėjų autoritetas, kurio likučiai jau seniai baigia išblėsti“; „Po tokių tekstų nebegaliu tikėti nė vienu Tomkaus ar jo leidžiamų laikraščių žodžiu, kuriais bandoma sukompromituoti konkretų žmogų, juo labiau politiką ar verslininką“; „Pamatęs tokį tekstą ir jo herojų galiu pagalvoti tik viena – padorus žmogus, kuris nesutiko mokėti už reketą. Ir net jei tai nėra tiesa, kaip galima pasitikėti ir tikėti tuo leidėju, apie kurį net buvę darbuotojai negali geru žodžiu atsiliepti?“; „Vieną iš darbo metodų noriu paviešinti ir aš <...> („su savininkais yra problema, o žurnalistai dirba labai blogomis sąlygomis, įskaitant mažą bazinį atlyginimą ir nuolatinę baimę būti atleisti. „Respublikos“ personalas mano, kad vadovybė slapta klausosi visų telefoninių pokalbių“); („Ponia (pavardė žinoma, bet nuasmeninta) mums papasakojo, kad Tomkus, Respublikos savininkas, dažnai vėlai vakare ateina į biurą, kad atrinktų straipsnius, kurie jam nepatinka. Personalas nuolatos stengiasi rašyti istorijas, kurios jam patiktų ir jo neužgautų. Ponia.....mums papasakojo, kad Tomkus vieną kartą atleido 20 žmonių už išleistą istoriją, kuri jam nepatiko“); „Tomkaus kaprizingumas driekiasi net iki išpuolių versle. „Respublika“ ilgą laiką buvo krepšinio komandos „Žalgiris“ rėmėja, tačiau gegužės mėnesį jis liepė poniai.....atsisakyti neutralių istorijų apie, kaip teigiama, naują komandos stadiją rašymo. Kaip ji mums pasakojo, matyt Tomkus neseniai gavo blogų finansinių žinių ir tą pačią dieną „Žalgiris“ pradėjo su juo derybas dėl paramos. Jo smulkmenišką atsaką į blogai pasirinktą

laiką buvo neigiamo pobūdžio istorija laikraštyje. Vis dėl to, paprastai išpuoliai versle pasireiškia straipsniais apie reklamai skiriamus pinigus“; „Ponia.....mums papasakojo, kad anksčiau šiais metais „Respublika“ išleido keletą straipsnių, kritikuojančių Mercedes markės automobilius, kuomet vietos Mercedes filialas neatnaujino reklamos sutarties su „ Respublika“. „Įdomu, kaip reaguos V. Tomkus? Gal vėl sakys, kad kažkas valdo Pasaulį ir bando su juo susidoroti? Panašu, nes klaidų jis viešai nelinkęs pripažinti“. D. Radzevičiaus straipsniuose paskleista informacija yra iš esmės melaginga, visiškai neatitinka tikrovės. Pateikdamas tokią informaciją Dainius Radzevičius, sąmoningai siekia paniekinti, pažeminti nukentėjusį, pakirsti pasitikėjimą bei sužlugdyti ir sutrikdyti jo vykdomą veiklą tiek darbinę, tiek ir visuomeninę. Dėl tokios itin neigiamos informacijos paskelbimo Vitui Tomkui padaryta didelė neturtinė žala, kurią nukentėjusysis įvertino 1 000 000 litų.

Kviečiamos į taikinamuosius posėdžius šalys nesusitaikė, dainius Radzevičius nesutiko atsiprašyti Vito Tomkaus, todėl privataus kaltinimo skundas perduotas nagrinėti teisiama jame posėdyje.

Kaltinamasis **Dainius Radzevičius** kaltu dėl jam pareikšto kaltinimo neprisipažino, teismui paaiškino, kad komentaras, dėl kurio paskelbimo jį kaltina V. Tomkus, susijęs su žurnalistikos etika ir problemomis, o ne su V. Tomkumi asmeniškai. Tai buvo straipsnis apie konkrečias žiniasklaidos priemones, kurios buvo minimos įvairiuose šaltiniuose. Nuomonė buvo susijusi tik su tomis žiniasklaidos priemonėmis, kurios buvo įvardintos „Wikileaks“ bei kituose tinkluose. Rašydamas komentarą, jis savo nuomonę grindė faktais ir argumentais. Rėmėsi internetiniuose portaluose www.15min.lt, www.Aftenposten.no ir „Wikileaks“ paskelbta informacija. V. Tomkaus skunde paminėtas straipsnis yra tik D. Radzevičiaus subjektyvi nuomonė ir jos paskelbimas nesudaro šmeižimo sudėties. Interneto tinklapyje <http://dainius.org> bei tinklapyje www.gzi.lt pateiktas D. Radzevičiaus komentaras yra faktais paremta nuomonė, kurią autorius išsakė apie viešai prieinamą informaciją – interneto tinklapyje www.aftenposten.no pavišintus duomenis apie dienraštį „Respublika“ ir jo leidėją Vitą Tomkų bei apie interneto tinklapyje www.15min.lt paskelbtą straipsnį „Lietuviška žodžio laisvė – korupcijos narve, arba už ramybę reikia susimokėti“ ir jame išsakytus teiginius. paremtus būtent informacija iš www.aftenposten.no, kurios D. Radzevičius niekaip neįtakoja ir nekontroliuoja. Komentaruose tik pateikė savo asmeninį vertinimą apie faktus, išviešintus šiose interneto svetainėse. Taip pat tekste pateikiamos aiškios, nedviprasmiškos nuorodos į šaltinius, kurie komentuojami ir vertinami, pateikiama netgi visa citata anglų kalba, siekiant sudaryti skaitytojui galimybę pačiam susipažinti su informaciją, todėl D. Radzevičiaus veiksmuose nėra tyčios. Teikdamas savo paaiškinimus raštu ir žodžiu, kaltinamasis yra nurodęs, jog savo komentarus apie p. V. Tomkų ir dienraštį „Respubliką“ yra paviešinęs turėdamas tikslą informuoti visuomenę apie faktą, jog viešai yra paskleista pakankamai rimta neigiamą informaciją apie V. Tomkų ir „Respubliką“. Kartu pateikė ir savo subjektyvią nuomonę apie faktus, kurie buvo paskelbti straipsniuose „13.09.2007: Lithuanias corrupt media hurts everyone, including U.S. businesses“ (www.aftenposten.no) ir „Lietuviška žodžio laisvė - korupcijos narve, arba už ramybę reikia susimokėti“ (www.15min.lt). Be to, jo, kaip LZS pirmininko pareigos jį įpareigoja reaguoti į bet kokią viešai prieinamą informaciją, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai paliečia galimus žurnalistų nusizengimus etikai ir visuomenės informavimo priemonių prestižą žeminančius faktus. Nukentėjusiojo skunde nėra nurodyti D. Radzevičiaus teiginiai, kurių turinys aiškiai informuotų apie tai, kad V. Tomkus padarė sunkų arba labai sunkų nusikaltimą, todėl jam negali būti inkriminuojama BK 154 str. 2 d. t.y. jis negali būti kaltinamas tuo, kad neva apkaltino kitą asmenį padarius sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, nes teiginiu „Pamatęs tokį tekstą ir jo herojų galiu pagalvoti tik vieną – padorus žmogus, kuris nesutiko mokėti už reketą“, pateikė savo nuomonę apie įvykius ir juose dalyvavusius asmenis, kurie buvo aprašyti kituose šaltiniuose. Toks teiginys nesuteikia informacijos apie tai kaip pasireiškia turto prievartavimas, savo komentare visiškai nieko nekalba apie nusikalstamą veiką, kuri galimai yra atlikta V. Tomkaus bei jos požymius. Be to Vitas Tomkus yra viešai žinomas asmuo, vertinamas nevienareikšmiškai, todėl jo atžvilgiu taikomos platesnės kritikos bei nuomonės raiškos ribos.

Vitas Tomkus teismo posėdžių metu, palaikė savo reikalavimus išdėstytus privataus kaltinimo skunde, nurodė, kad niekada nebuvo atliekami jokie ikiteisminiai tyrimai dėl jo galimai padarytų nusikalstamų veikų, paaiškino kitas aplinkybes, susijusias su Dainiaus Radzevičiaus

paskelbta neigiama informacija. Nurodė, kad D. Radzevičius skelbdamas tikrovės neatitinkančią informaciją, tai darė sąmoningai siekdamas pažeminti V. Tomkų ir pakirsti pasitikėjimą tiek juo kaip asmeniu, tiek kaip leidinių grupės vadovu bei dienraščiu „Respublika“.

Nukentėjusiojo **Vito Tomkaus** atstovė advokatė Diana Dudienė, palaikydama atstovaujamojo poziciją, teismui nurodė, kad pagal pateikto komentaro turinį, akivaizdu, kad D. Radzevičius dienraštį „Respubliką“ kaltina reketu. Be to D. Radzevičius įžeidė ir visą Lietuvos žiniasklaidą bei smukdo jos autoritetą. D. Radzevičiaus straipsnyje rašoma, jog Tomkaus „Respublika“ pardavė Lietuvą. Šiuo atveju yra padaryta žala Vito Tomkaus asmeniui ir jo autoritetui. D. Radzevičiaus paskelbtas rašinys yra visiška dezinformacija, todėl dangstymasis prierašu „mano nuomone“ yra neleistinas, nes tai ką „Wikileaks“ paskelbė yra visiškas melas. Melagingų žinių komentavimas dar labiau sustiprinant neigiamą požiūrį į asmenį, apie kurį rašoma, negali būti laikomas informacijos rengėjo nuomone.

2011-10-20 specialistas Antanas Smetona, D. Radzevičiaus straipsnio teksto vertinimo išvadose nurodo, jog D. Radzevičiaus paskelbtas tekstas yra subjektyvus, juo reiškiamas asmeninė autoriaus nuomonė, paremta trečiaisiais šaltiniais. Niekur tekste netvirtinama, kad šaltiniai patikimi. Jokie nauji faktai nepateikiami, tik iš esamų daromi subjektyvūs apibendrinimai, kurie nevertinami kaip galutiniai tvirtinimai, o pabrėžiama, kad pasikeitus pirminiams faktams, gali pasikeisti ir apibendrinimai.

Teismo posėdžio metu **Antanas Smetona** patvirtino savo duotą išvadą ir patikslino, kad į jį kreipėsi firmos „Baublys ir partneriai“ advokatas, prašydamas paaiškinti tam tikrą tekstą su klausimais: ar tame tekste dėstomos mintys yra subjektyvi nuomonė ar objektyvūs faktai, ir ar ponui V. Tomkui šis tekstas padarė kokį nors poveikį. Savo išvadoje specialistas nurodė, kad pagal jam pateiktą tekstą, jis padarė išvadą, kad tai yra subjektyvi nuomonė. Interneto dienoraštyje D. Radzevičiaus paskelbtas tekstas yra subjektyvus, kadangi tekste vartojami žodžiai: „jeigu“, „manau“, „jeigu tikėtume“ kurie parodo absoliučiai subjektyvius autoriaus samprotavimus. Pateiktą tekstą jis išanalizavo remiantis elementariais lingvistikos principais. Iš teksto negalima spręsti koks galėjo būti padarytas poveikis nukentėjusiajam. Atsakydamas į teismo klausimus, specialistas nurodė, kad perskaičius straipsnį „V. Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“, susidaro nuomonė, jog D. Radzevičius taip ir mano. Atsakydamas į proceso dalyvių klausimus, Antanas Smetona nurodė, kad D. Radzevičius savo straipsnį parašė remdamasis kitais dviem straipsniais, kurių internetinės nuorodos duotos tekste. Atlikdamas 2011-10-20 ekspertizę šios informacijos iš „Wikileaks“ neturėjo. Yra normalu, kai apie įvykius, kurie paskleisti viešoje erdvėje, yra pasakojama savo internetiniame dienoraštyje, nes tai yra savo subjektyvios nuomonės skleidimas. Nežiūrint į tai, turi būti nuoroda į šaltinį, kas ir buvo padaryta D. Radzevičiaus „bloge“. Pateiktą tekstą vertino pagal jo patalpinimo vietą (blogas), pagal tuos žodžius, kurie yra tekste. Tekste naudojant žodį „manau“ yra paskleidžiama savo nuomonė, o to nepaminėjus yra paskleidžiama informacija. D. Radzevičiaus tekste buvo aptariama, vertinama „Wikileaks“ paskelbta informacija ir reiškiamas subjektyvi nuomonė apie tai. Tačiau ir subjektyvi nuomonė ar komentaras gali žmogų įskaudinti. Negalima nuomonės pasakyti be informacijos. Objektyvi nuomonė turėtų būti paremta faktu, o subjektyvi nuomonė – ne. Objektyvi nuomonė gali būti ir klaidinga. Specialisto nuomone, tiek objektyvia, tiek ir subjektyvia nuomone žmogų galima apšmeižti. Jei D. Radzevičiaus komentare būtų parašyta V. Tomkus išdavė Lietuvą be dvitaškio ir „Wikileaks“, tai galima būtų svarstyti apie melagingą šmeižikišką informaciją. Šiuo atveju, „Wikileaks“ pasakymas priekyje, reiškia, kad D. Radzevičius daro subjektyvią išvadą pagal „Wikileaks“ informaciją ir sako savo nuomonę. Specialisto vertinimu teiginiai, kad V. Tomkus „išdavė ir pardavė žurnalistiką, Lietuvą“, yra D. Radzevičiaus nuomonė, tačiau ji yra žeminančio pobūdžio.

2012-02-26 specialistės Laimos Kalėdienės straipsnio teksto vertinimo išvadose nurodyta, jog straipsnio pavadinimas „Wikileaks: Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“ yra informacija apie faktus ir konkrečius duomenis, iš esmės akcentuojanti, kad Tomkus išdavė ir pardavė žurnalistiką. Straipsnio pavadinimu „Wikileaks: Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“ Tomkui priskiriami tiesiogiai įvardijami ir aiškiai neigiamą konotaciją turintys žurnalistikos išdavystės ir pardavimo veiksmai, kurie straipsnyje papildomi dar ir žurnalistikos etikos, Lietuvos bei joje sukurtos demokratiškos žiniasklaidos sistemos pardavimo veiksmais. Pats

straipsnio pavadinimas „Wikileaks: Tomkaus „Respublika“ išdavė ir pardavė žurnalistiką“ savo turiniu neatspindi straipsnio turinio. Straipsnio pavadinimas, vertinant visą straipsnio turinį (taip pat ir cituojamą Wikileaks), yra nauja informacija, akcentuojanti, kad Tomkus išdavė ir pardavė žurnalistiką. Atskirose straipsnio vietose yra jo autoriaus Radzevičiaus teiginiai ir nuomonė apie kitos visuomenės informavimo priemonės anksčiau paskelbtą informaciją, tačiau kitose vietose yra ir naujos informacijos apie faktus, sietinus su Vitu Tomkumi, tai: „...*parduota buvo ne tik žurnalistika ir etika, bet tokiu būdu perduota ir Lietuva bei joje sukurta demokratiška žiniasklaidos sistema. O pardavė konkretūs leidėjai. Ir jų pavardės minimos atvirai.*“ „*Deja, būtent minimi kai kurie leidėjai pastaruoju metu itin aktyviai aptarinėjo žiniasklaidos etikos sargus, išdrįsusius pagaliau įvardinti „kas yra kas“. Ypač tuo pasižymėjo Vitas Tomkus su savo leidinių grupe, jei nepavadinsi imperija.*“ Straipsnyje reiškiamas autoriaus nuomonė apie kitoje visuomenės informavimo priemonėje skelbtą informaciją apie Tomkų, bet ši nuomonė nėra pagrįsta skelbta informacija, todėl jai neadekvati. Straipsnyje yra izotopijų, kuriomis kuriamas atstumiančios ir neigiamos Tomkaus asmenybės aprašymas. Šios izotopijos neišplaukia iš cituojamos bei kitoje visuomenės informavimo priemonėje skelbtos informacijos. Vertinant tiriamojoje dalyje nurodytas išvadas dėl straipsnio autoriaus kuriamo atstumiančio ir neigiamo Tomkaus asmenybės įvaizdžio bei tai, kad Tomkui priskiriami korupciniai ir kiti teisei prieštaraujantys veiksmai žiniasklaidoje, darytina išvada, kad straipsnio turinys ir jo dėstymas gali pažeminti ar paniekinti Tomkų. D. Radzevičiaus straipsnyje pateikta informacija, priskirtina jo autorystei, kadangi ji neatitinka, Wikileakse informacijos, todėl darytina išvada, kad autorius sąmoningai siekia Tomkų pavaizduoti kaip korumpuotą, neigiamų bruožų turintį asmenį ir taip jį pažeminti ir paniekinti.

Šmeižimas yra tyčinis nusikaltimas. BK 154 straipsnyje nurodyta, kad šmeižimas – tai paskleidimas apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančios informacijos, galinčios paniekinti ar pažeminti tą asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo. Šio straipsnio 2 dalyje numatyti šmeižimą kvalifikuojantys požymiai – tokios informacijos paskleidimas per visuomenės informavimo priemonę ar spaudinyje arba asmens šmeižimas, neva šis padarė sunkų arba labai sunkų nusikaltimą.

Šmeižimo objektas – žmogaus garbė ir orumas, kurie pažeidžiami, kai paskleidžiama negatyvi, visuomenės akyse asmenį diskredituojanti informacija. Pagal objektyviuosius požymius šmeižimas yra tada, kai paskleidžiama informacija apie kitą žmogų, kuri gali jį paniekinti ar pažeminti arba pakirsti pasitikėjimą juo ir, kai ta informacija neatitinka tikrovės. Taip pat šmeižimas yra tada, kai paskleidžiama netikra informacija, kad asmuo neva padarė sunkų ar labai sunkų nusikaltimą. Vienas iš šmeižimo turinį sudarančių požymių – tikrovės neatitinkančios informacijos paskleidimas. Nustatant ar buvo padaryta nusikalstama veika, atsižvelgiama į objektyvius kriterijus, įvertinant visuomenėje susiklosčiusių vertybių sistemą, visuotinai priimtas elgesio taisykles tiek teisės, tiek moralės atžvilgiu. Nustatant veikos subjektyviąją pusę, būtina įrodyti, kad asmuo, paskleidęs tikrovės neatitinkančią informaciją, galinčią paniekinti ar pažeminti asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, tai padarė tyčia. Atsakomybė pagal BK 154 straipsnį atsiranda, jei tikrovės neatitinkančią ir kito žmogaus garbę ir orumą žeminančią ar niekinančią informaciją skleidžiantis asmuo (kaltininkas) veikia tiesiogine tyčia, t. y. subjektyvieji šios nusikalstamos veikos požymiai turi atitikti BK 154 straipsnio 2 dalyje numatytą tiesioginės tyčios formą. Tai reiškia, kad kaltininkas suvokia pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį ir to nori, t. y. supranta, kad skleidžia melagingas žinias, kad tos žinios žeminančios ir niekinančios kitą asmenį ar galinčios pakirsti pasitikėjimą juo, arba supranta, kad skleidžia pramanytas žinias, neva asmuo padarė sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, ir sąmoningai tai daro.

Nustatant šmeižimo turinį sudarančius požymius, svarbu atriboti informaciją nuo nuomonės, nes tik už atitinkamo pobūdžio informacijos paskleidimą galima baudžiamoji atsakomybė. Bendrąja prasme informacija reiškia žinią, t. y. konstatavimą faktų ir duomenų apie reiškinius, įvykius, asmens savybes, veiksmus. Faktams ir duomenims taikomas tiesos kriterijus, jų egzistavimas gali būti patikrintas įrodymais ir objektyviai nustatytas. Nuomonė yra kokių nors faktų supratimas, vertinimas, požiūris į faktus ir vertybes. Nuomonė yra subjektyvi ir jai netaikomas tiesos kriterijus, nors ji taip pat turi remtis faktais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2A-1/2009, Nr. 2K-7-437/2008).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad „baudžiamoji atsakomybė už šmeižimą kyla asmeniui, paskleidusiam informaciją, t. y. perdavusiam žinias. Žinia yra informacija apie faktus ir jų duomenis - reiškinius, savybes, veiksmus, įvykius, grindžiamus tiesa, kurią galima užtikrinti patikrinimo bei įrodymo priemonėmis. Informacija egzistuoja kaip objektyvus reiškinys, todėl gali būti nustatyta remiantis atitinkamais duomenimis. Jų pagrindu asmuo gali atlikti jam svarbius, įdomius ar aktualius jo požiūrį atspindinčius svarstymus ar vertinimus, gali analizuoti, gretinti ar kitaip apdoroti informaciją ir gauti išvadas. Šios mąstymo veiklos rezultatai gali būti įvairių rūšių. Pirma, tai gali būti subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas - nuomonė. Ji negali būti peržiūrima ir paneigiama. Nuomonei netaikomas tiesos kriterijus, tačiau ji turi remtis tikrais faktais. Antra, tyrimo, apibendrinimo, analizės ar kitokiu būdu kaip individualių pastangų rezultatas gali būti gaunama informacija - nauji duomenys apie daiktus, reiškinius, savybes ir kt. Tiek nuomonės, tiek informacijos atsiradimo prigimtis yra panaši - individuali mąstymo veikla, tačiau savo pobūdžiu tai yra skirtingi dalykai. Nuomonė turi vertinamąjį, atspindimąjį pobūdį, o nauja informacija - konstatuojamąjį pobūdį, nes ja teigiami iki tol neišsakyti faktinio pobūdžio duomenys pateikiami kaip objektyviai egzistuojantys. <...>, net ir nuomonė turi remtis tikrais faktais, nors jai ir netaikomas tiesos kriterijus“ (Lietuvos Aukščiausiojo teismo. nutartis 2K-7-645/2005). Be to, LAT kolegija baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-408/2007 konstatavo, kad „<...> žiniai taikomas tiesos kriterijus netaikomas nuomonei, tačiau ji taip pat turi remtis tikrais faktais, jos autorius turi užtikrinti, kad nuomonė būtų reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai neiškreipiant faktų ir duomenų“.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 str. numato, kad „žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, tačiau ši laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją nesuderinama su nusikalstamai veiksmais – tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu“.

Vertindamas šioje byloje pateiktus įrodymus teismas akcentuoja tai, jog teisė turėti savo nuomonę, teisė skleisti idėjas, mintis nėra absoliuti ir ji visiškai nesuderinama su įžeidimu, melu, šmeižtu.

Byloje, įvertinus ištirtų įrodymų visumą, nustatyta, kad Dainius Radzevičius šmeižikiško pobūdžio informaciją apie nukentėjusįjį internetiniuose puslapiuose <http://dainius.org> ir <http://www.gzi.lt/gzi.php?strid=4979&id=8922> paskleidė tyčia, neturėdamas jokių realių, faktais patvirtintų duomenų apie žinių tikrumą ir tai darė suvokdamas, kad paskleistos žinios gali pažeminti Vitą Tomkų kaip asmenį, kad gali pakenkti tiek jo autoritetui, tiek jo verslui ir sąmoningai to siekė. Teismo nuomone, kaltinamajam, kaip profesionaliam žurnalistui ir viešosios informacijos skleidėjui, yra žinomos ne tik viešosios informacijos rengėjų teisė informuoti visuomenę, bet ir žurnalistinės etikos reikalavimai, bei žurnalistų pareigos. Tokią išvadą teismas daro atsižvelgdamas į kaltinamojo parodymus, į jo žurnalistinę patirtį bei užimamas pareigas Žurnalistų sąjungoje.

Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekse yra nustatyta, kad žurnalistas, viešosios informacijos rengėjas turi skelbti tiksliai ir teisingai žinias, jas skelbti etiškai, kritiškai vertinti informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais, laikytis nekaltumo prezumpcijos ir neturi skelbti nepagrįstų, nepatikrintų, faktais neparemtų kaltinimų. Teismo vertinimu, paskelbdamas savo komentarus dėl kituose interneto tinklapiuose, t.y. www.aftenposten.on ir www.15min.lt paviešintų duomenų apie dienraštį „Respublika“ ir jo leidėją Vitą Tomkų, kaltinamasis nesilaikė būtent šių Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso reikalavimų. Atsižvelgiant į tai, kad prieš komentuojuant visuomenės nevienareikšmiškai vertinamų internetinių tinklapių informaciją, ji nebuvo patikrinta, teismas kaltinamojo gynėjo teiginį, kad „teisiškai vertinant, darytina išvada, jog D. Radzevičiaus paskelbti komentarai yra pagrįsti faktais, t.y. viešų duomenų apie V. Tomkų ir dienraštį „Respublika“ paskelbimu kituose informavimo priemonėse“ vertina kaip pasirinktą gynybos poziciją. Duodamas parodymus teismui Dainius Radzevičius teigė, kad rašydamas savo komentarus jis siekė informuoti visuomenę apie faktą, jog viešai yra paskleista pakankamai rimta neigiama informacija apie V. Tomkų ir „Respubliką“. Kaltinamojo siekimą pateikti informaciją apie faktus, kartu pateikiant ir savo subjektyvią nuomonę apie juos, akcentavo ir kaltinamojo gynėjas. Teismo vertinimu, bent kokių teiginių, nežiūrint į tai ar jie buvo prieš tai skelbti ar ne, viešinimas negali būti laikomas faktu, juolab, jeigu paskelbta

informacija (žinia ar ect.) nebuvo išsamiai patikrinta t.y. prieš ją skelbiant nebuvo laikytasi Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekse nustatytų informacijos rengėjų pareigų. Teismas sutinka su gynėjo nuomone, kad kaltinamasis D. Radzevičius nėra paminėtų internetinių tinklapių leidėjas, rengėjas, valdytojas ar kitaip su juo susijęs, todėl negali įtakoti jų informacijos, tačiau priešingai negu kad teigia gynėjas mano, jog kaltinamasis, kaip Lietuvos Žurnalistų sąjungos pirmininkas, visų pirma turėjo preciziškai laikytis žurnalisto pareigų, o tik po to realizuoti savo kaip viešosios informacijos rengėjo teisę skleisti informaciją. Pagal formuojamą teismų praktiką viešosios informacijos rengėjais laikomi ir internetinių dienoraščių (blogų) autoriai (LVAT 209-04-20 nutartis Nr.A-444-70/2009).

Vertindamas bylos duomenis teismas taip pat vadovaujasi EŽTT nuostata, kuri yra išsakyta ne kartą, o būtent tuo, kad teisė informuoti visuomenę nėra absoliuti, kad kitų asmenų reputacija ir teisės gali būti pagrindu fundamentaliai žiniasklaidos teisei apriboti, kad žurnalistai privalo veikti sąžiningai, pateikti tikslią ir patikimą informaciją, laikytis žurnalistinės etikos reikalavimų. Viešosios informacijos skleidėjas, įgyvendindamas savo teisę laisvai reikšti mintis, privalo nepažeisti kito asmens teisės ir laisvės, todėl neturi peržengti savo teisės įgyvendinimo ribų.

Kaltinamojo ir jo gynėjo argumentai, kad kaltinamojo veiksmuose nėra nustatyta visų būtinų šmeižimo nusikaltimo sudėties požymių, nes apie V. Tomkų ir dienraštį „Respublika“ kaltinamasis rašė remdamasis kituose internetiniuose puslapiuose pateikta ir viešai prieinama informacija ir tik kartu išreiškė savo subjektyvią nuomonę, nėra teisiškai pagrįsti faktinėmis bylos aplinkybėmis. Teismo vertinimu D. Radzevičius paskelbė ne nuomonę, o faktus, kurių tikrumą buvo galima patikrinti todėl, net ir vertinamojo pobūdžio išsireiškimai, kurie padaryti nepatikrinus faktų, nėra teisėti.

Spręsdamas klausimą ar Dainiaus Radzevičiaus veiksmuose yra nusikalstamos veikos požymių, teismas atkreipia dėmesį į kaltinamojo profesinį pasirengimą ir jo užimamas pareigas. Įvertinus šias, teismo manymu, itin reikšmingas aplinkybes, darytina išvada, kad kaltinamasis, būdamas Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininku bei profesionaliu žurnalistu, privalėjo įsitikinti kitų informacijos rengėjų paskleistų žinių teisingumu ir, prieš skelbdamas komentarus, ją patikrinti. Kaltinamasis galėjo ir turėjo suvokti, kad žeminančios informacijos paskleidimas gali pažeminti ir paniekinti asmenį apie kurį skleidžiama tokia informacija, pakirsti pasitikėjimą šiuo asmeniu arba jo verslu, juolab, kai tai buvo padaryta raštu. Raštu išreikšta nuomonė vertinama, atsižvelgiant į jos pobūdį ir raškos stilių. Teismas visiškai sutinka su kalbos specialistų teiginiais, jog paskelbtuose straipsniuose Dainiaus Radzevičiaus nuomonė buvo išreikšta tokia forma, kad skaitytojui būtų sudarytas neigiamas V. Tomkaus ir dienraščio „Respublika“ įvaizdis. Tai, kad kituose informaciniuose šaltiniuose buvo paskleista faktais nepagrįsta informacija, kaltinamajam nesuteikė teisės ją komentuojant savo teiginiais, nors jie gali būti laikomi ir subjektyviais ir taip sustiprinti skaitančiojo įspūdį, kad Vitas Tomkus galėjo prisidėti prie nusikalstamų veikų padarymo. Bylos nagrinėjimo metu nenustatyta jokių faktinių duomenų, kad V. Tomkus būtų daręs sunkius nusikaltimus (prievartavęs turtą ir/ar išdavęs Lietuvos Respubliką) ar bent jau įtariamias nusikalstamų veikų padarymų, todėl darytina pagrįsta išvada, kad kaltinamasis sąmoningai siekė neigiamai charakterizuoti V. Tomkų ir dienraštį „Respublika“. Nors D. Radzevičiaus paskelbtuose komentaruose ir yra vartojami žodžiai „mano nuomone“, „jei tikėtume“, „galiu pagalvoti“ ir pan., kurie neva patvirtina, kad tai tik autoriaus nuomonė, kuriai tiesos kriterijus netaikomas, tačiau bendras kaltinamojo komentarų stilius ir teikiamos išvados suponuoja tik neigiamą skaitančiųjų nuomonę apie nukentėjusįjį ir jo verslą.

Privatus kaltintojas Vitas Tomkus, formuluodamas kaltinimą pagal BK 154 str. 2 d., bei jį grįsdamas faktais teismo posėdžių metu, nurodė konkrečius D. Radzevičiaus komentarų teiginius, kurie neatitinka tikrovės. Lietuvių kalbos specialistai savo išvadose sutinka, kad straipsnio skaitytojai gali susidaryti įspūdį, jog V. Tomkus galėjo užsiimti reketu ir parduoti Lietuvą.

Baudžiamojoje byloje esantys įrodymai patvirtina, kad ginčo teiginiais buvo paskleista vienareikšmiškai suprantama žinia apie Vito Tomkaus nusikalstamą veiklą, todėl akivaizdu, kad šioje byloje nagrinėjamų kaltinamojo komentarų turinys vertintinas kaip neatitinkantis tikrovės, turinis šmeižikišką pobūdį, žeminantis asmens garbę ir orumą, diskredituojantis V. Tomkų ir leidinį „Respublika“. Tikrovės neatitinkanti informacija apie V. Tomkų paskleista užgauliai, turint tikslą

6 7
apibūdinti jį kaip nesąžiningą asmenį, piktnaudžiavusi pareigomis ir vykdžiusi nusikaltimus kas pagrįstai vertinama kaip kito asmens šmeižimas.

Teismas, skirdamas bausmę, atsižvelgia į nusikalstamos veikos pobūdį, padarymo aplinkybes, kaltinamojo asmenybę. Dainiaus Radzevičiaus padaryta nusikalstama veika priskiriama prie nesunkių nusikaltimų (BK 11 str.). Kaltinamojo atsakomybę lengvinančių bei sunkinančių aplinkybių nenustatyta. Kaltinamasis anksčiau neteistas, psichiatrinėse ligoninėse nesigydė, į narkologinę įskaitą neįrašytas, administracine tvarka baustas. Esant šioms aplinkybėms, teismas daro išvadą kad Dainiui Radzevičiui skiriamos bausmės tikslai bus pasiekti skiriant kaltinamajam su laisvės atėmimu nesusijusią bausmę – baudą. Baudos dydis nustatytinas vadovaujantis BK 47 straipsnio 2 dalyje, 3 dalies 2 punkte ir BK 61 straipsnyje numatytais taisyklėmis.

Nukentėjusiojo Vito Tomkaus pareikštas civilinis ieškinys dėl neturtinės žalos atlyginimo tenkintinas iš dalies. Nukentėjusysis patirtą neturtinę žalą įvertino 1 000 000 Lt ir nurodė, kad dėl šmeižimo, t.y. kaltinamajam viešai paskleidus informaciją apie jo neva padarytus sunkius nusikaltimus, jis buvo pažemintas, pakirstas pasitikėjimas juo ir jo veikla, tiek pažįstamų, draugų, tiek ir visuomenės akyse.

CK 6.25 str. 2 d. nustatyta, kad pagrindiniai neturtinės žalos nustatymo kriterijai yra pasekmės ir neturtinę žalą padariusio asmens kaltė. Teismas nustatydamas neturtinės žalos dydį atsižvelgia į tai, kad nors padarytas nesunkus nusikaltimas, tačiau padarytas nusikaltimas sukėlė neigiamas pasekmes nukentėjusiajam, kuris buvo viešai pažemintas, apkaltinus jį padarius sunkius nusikaltimus. Su kaltinamojo publikuotais ir baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu toliau publikuojamais straipsniais, kuriuose apie V. Tomkų buvo paskleista šmeižikiška informacija, ir ji skelbiama toliau, galėjo ir gali susipažinti daug informacijos naudotojų, todėl nukentėjusiojo reikalavimas, kad kaltinamasis pinigine išraiška kompensuotų jo patirtus dvasinius išgyvenimus yra teisėtas. Teismas, įvertinęs nustatytas faktines nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, vadovaudamasis teisingumo ir protingumo kriterijais, bei atsižvelgęs į kaltinamojo D. Radzevičiaus turtinę padėtį ir jo turimus finansinius įsipareigojimus, laiko, kad 10 000 Lt suma yra pakankama nukentėjusiojo patirtai neturtinei žalai atlyginti.

Vadovaudamasis aukščiau išdėstytu bei LR BPK 115, 297, 298, 301, 302, 307 str. str., teismas,

n u s p r e n d ž i a :

Dainių Radzevičių pripažinti kaltu, padarius nusikaltimą, numatyta BK 154 str. 2 d., ir nubausti jį 20 MGL, t. y. 2600 Lt (du tūkstančiai šeši šimtai litų) bauda.

Išaiškinti Dainiui Radzevičiui, kad teismo nuosprendžiu paskirta bauda turi būti sumokėta į teritorinės mokesčių inspekcijos sąskaitą per 6 mėnesius nuo šio nuosprendžio įsiteisėjimo dienos. Bauda mokama banke į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR Finansų ministerijos sąskaitą Nr. LT24 7300 0101 1239 4300, esančią AB bankas „Swedbank“. Įmokos kodas 6801. Įmokos kvitą būtina pristatyti į Vilniaus miesto 2 apylinkės teismą. Nesumokėjus paskirtos baudos per teismo nustatytą terminą, bauda gali būti išieškoma priverstinai.

Iki nuosprendžio įsiteisėjimo Dainiui Radzevičiui kardomosios priemonės neskirti.

Nukentėjusiojo Vito Tomkaus civilinį ieškinį dėl neturtinės žalos atlyginimo tenkinti iš dalies iš Dainiaus Radzevičiaus Vitui Tomkui priteisti 10 000 Lt (dešimt tūkstančių litų).

Nuosprendis per 20 dienų apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos teismui, skundą paduodant per Vilniaus miesto 2 apylinkės teismą.

Teisėja

Ainora Kornelija Macevičienė